

BEŐERİ COĞRAFYA ARAŐTIRMA YÖNTEMLERİ

Doç. Dr. Nuri YAVAN

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi
Coğrafya Bölümü
Beőeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı
nuri.yavan@ankara.edu.tr

Ders İçeriđi

- **Nitel Arařtırmada Veri Toplama Teknikleri**
 - Gözlem
 - Katılımcı gözlem
 - Katılımsız gözlem
 - Doküman/Belge inceleme

Şekil 7: Nitel Araştırmalar Yaygın Veri Toplama Yöntemleri

Nitel Arařtırmada Veri Toplama Teknikleri

- Gözlem
- Doküman/Belge inceleme/analizi

Gözlem: Herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak-açıklamak amacıyla kullanılan bir yöntemidir

Gözlem

- İnsan davranışları doğal ortam içerisinde gözlemlenir
- 1950 ve 19602larda gözlemler yapılmıştır
- Gözlem bulguları görüşme ile desteklenerek doğruluğu teyit edilmektedir
- Not alma, video kayıt, ses kaydı, fotoğraflar ile gözlem verileri kaydedilir

Gözlem...

- Tümevarım yöntemidir
- Davranışların arkasındaki anlamlar keşfedilir
- Anlamlı bilgilere ve ilişkilere ulaşılmaya çalışılır
- Gözlem öncesi literatür bilgisi olmalı
- Direk olarak izleme-gözlem yapılır

Gözlem yaparken nelere dikkat edilmelidir...

- Nelere odaklanılacağı, nelere bakılacağı bilinmelidir
- Herkesin göremediği ayrıntılara odaklanmak
- Gözlemlenen kişilere, izlendikleri imajı vermemek
- Hayatın normal akışını bozacak davranışta bulunmamak
- Gözlemleri kısa süre sonra hemen kaydetmek (unutmamak için)

Gözlem türleri

1. Yapılandırılmamış gözlem: Doğal ortamda (sahada doğrudan katılım) ya da yapay ortamda (laboratuarda dışarıdan gözlemci) yapılır.
2. Yapılandırılmış gözlem: Araştırmacı sahada veya laboratuarda dışarıdan gözlemcidir.

Gözlem çeşitleri

- Direk gözlem (varlığını hissettirmeme, seyirci gibi olma, çocukları gözleme)
- Katılımcı gözlem (faaliyet ve etkinliklere bizzat katılma)

Araştırmacının kimliğini ifade edip etmemesine göre

- Açık gözlem (kimliğini açıklama, araştırmadan bahsetme...)
- Gizli gözlem (kimliği açıklamama...)

Gözlem formunun hazırlanması

- Gözlem boyutlarını belirleme** (birden çok faktörle olayları ele alma)
- Fiziksel ortamın tanımlanması** (ortamın detaylı betimlemesi)
- Ortamın sosyal boyutunun düzenlenmesi** (iletişim kurma biçimlerini gözlemleme)
- Ortamda oluşan etkinliklerin düzenlenmesi** (ortamda ne tür etkinlik var)
- Ortamda oluşan dilin gözlenmesi** (sözel ve bedensel iletişimi gözlemleme)

Gözlemin güçlü yönleri

- Sözel olmayan davranış (doğrudan gözlem, bütün yönleri ile bireyi görebilme)
- Doğal çevre (gerçeğe daha yakındır, geçerliliği yüksektir)
- Zamana yayılmış (uzun süreli) analiz (gözlem süresini uzatabilme)

Gözlemin zayıf yönleri

- Kontrolün olmaması (olaya veya kişilere müdahil olamama)
- Sayısallaştırma güçlüğü
- Örnekleme güçlüğü (birden çok gözlemci gerekebilir)
- Alana giriş güçlüğü
- Gizliliğin ortadan kalkması

Dokümanların İncelenmesi

Tarihçiler, arkeologlar, antropologlar, sosyologlar, psikologlar, dilbilimcileri kull. Tek başına bir yöntem olabilir, diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir Her türlü yazılı, görsel ve işitsel malzemenin toplanması ve analiz edilmesidir. Ancak özellikle ***Yazılı materyallerin*** analizini kapsamaktadır.

Ders kitapları, okul müfredatları, okul yazışmaları, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci dosyaları, öğretmen dosyaları...

Diğer doküman türleri: Video, film, fotoğraf (yüz ifadeleri, mimikler, hareketler), tablo, resim, günlük, mektup, otobiyografi, tahrir defterleri, broşür, pankart, bülten vb.

Dokümanların veri kaynağı

1. Kişisel belgeler:

günlük, mektup, not, otobiyografi

2. Kurumsal-kamusal belgeler:

kurumiçi yazışmalar, finansal kayıtlar, raporlar, devlet belgeleri

3. Kitle iletişim araçları:

gazete, dergi, magazin, film, radyo, TV,

Dokümanların İncelenme aşamaları

Dokümanlara ulaşma (nereden temin edileceği)

Özgünlüğünü orijinalliğini kontrol etme

Dokümanları anlama

Veriyi analiz etme

Veriyi kullanma

Doküman inceleme (ikincil veriler) yararlanılırken dikkat edilmesi gerekenler...

Orijinalite: Veri gerçek mi sahte mi?

Güvenirlilik: Gerçekse anlatılan şey doğru mu?

Temsil: İkincil veriler yazıldığı dönemin genel durumunu temsil ediyor mu?

Anlam: Gerçek olarak mı kullanılmalı, yoksa yorumlanarak mı? Dilin yapısı, anlatım doğru yorumlanmalı

Dokümanların İncelenmesinin güçlü yönleri

Kolayca ulaşılamayan öznelerdir (normal hayatta bulma-erişim zordur)

Tepkiselliğin olmaması (katılımcı tepkiselliğin olmaması)

Uzun süreli analiz yapabilme

Örnekleme büyüklüğünü artırabilme

Bireysellik ve özgünlük

Görelili düşük maliyet (zaman ve parada tasarruf)

Nitelik (önceden kurul tarafından gözden geçirilmiş materyallerdir)

Dokümanların İncelenmesinin zayıf yönleri

Olası yanlılık (abartılı yazma, uydurma, para için yazma, yanlı davranma...)

Seçilmişlik (kurum verileri, sıradan insanların verileri)

Eksiklik (eksik bilgi)

Ulaşılabilirlik (gizlilik, kayıp ve eksik bölümler)

Örnekleme yanlılığı (düşük eğitimlileri dışlayan veriler)

Sınırlı sözel olmayan davranış

Standart bir formatın olmaması (içerik ve sunumda standart olmaması)

Kodlama zorluğu